Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a cincea extinsă)

14 iulie 2021 *

„Acces la documente – Regulamentul (CE) nr. 1049/2001 – Standarde armonizate – Documente privind patru standarde armonizate aprobate de CEN – Refuzul accesului – Excepție referitoare la protecția intereselor comerciale ale unui terț – Protecție care decurge din dreptul de autor”

În cauza T-185/19,

Public.Resource.Org, Inc., cu sediul în Sebastopol, California (Statele Unite),

Right to Know CLG, cu sediul în Dublin (Irlanda),

reprezentate de F. Logue, solicitor, A. Grünwald, J. Hackl și C. Nüßing, avocați,

reclamante,

împotriva

Comisiei Europene, reprezentată de G. Gattinara, F. Thiran și S. Delaude, în calitate de agenți,

pârâtă,

susținută de

Comitetul European de Standardizare (CEN) și de celelalte interveniente ale căror denumiri figurează în anexă [1], reprezentați de U. Karpenstein, K. Dingemann și M. Kottmann, avocați,

interveniente,

având ca obiect o cerere întemeiată pe articolul 263 TFUE prin care se solicită anularea Deciziei C(2019) 639 final a Comisiei din 22 ianuarie 2019 de respingere a cererii de acces la patru standarde armonizate adoptate de CEN,

TRIBUNALUL (Camera a cincea extinsă),

compus din domnul S. Papasavvas, președinte, domnii D. Spielmann și U. Öberg, doamna O. Spineanu-Matei (raportoare) și domnul R. Norkus, judecători,

* Limba de procedură: engleza.

[1] Lista celorlalte interveniente este anexată doar la versiunea notificată părților.

grefier: domnul P. Cullen, administrator,

având în vedere faza scrisă a procedurii și în urma ședinței din 10 noiembrie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

I. Situația de fapt

1 La 25 septembrie 2018, reclamantele, Public.Resource.Org, Inc. și Right to Know CLG, organizații fără scop lucrativ a căror misiune prioritară este de a face dreptul liber accesibil tuturor cetățenilor, au introdus la Direcția Generală Piață Internă, Industrie, Antreprenoriat și IMM-uri a Comisiei Europene, în temeiul Regulamentului (CE) nr. 1049/2001 al Parlamentului European și al Consiliului din 30 mai 2001 privind accesul public la documentele Parlamentului European, ale Consiliului și ale Comisiei (JO 2001, L 145, p. 43, Ediție specială, 01/vol. 3, p. 76) și al Regulamentului (CE) nr. 1367/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 6 septembrie 2006 privind aplicarea, pentru instituțiile și organismele comunitare, a dispozițiilor Convenției de la Aarhus privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în domeniul mediului (JO 2006, L 264, p. 13, Ediție specială, 15/vol. 17, p. 126), o cerere de acces la documente deținute de Comisie (denumită în continuare „cererea de acces”).

2 Cererea de acces privea patru standarde armonizate adoptate de Comitetul European de Standardizare (CEN) conform Regulamentului (UE) nr. 1025/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2012 privind standardizarea europeană, de modificare a Directivelor 89/686/CEE și 93/15/CEE ale Consiliului și a Directivelor 94/9/CE, 94/25/CE, 95/16/CE, 97/23/CE, 98/34/CE, 2004/22/CE, 2007/23/CE, 2009/23/CE și 2009/105/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și de abrogare a Deciziei 87/95/CEE a Consiliului și a Deciziei nr. 1673/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului (JO 2012, L 316, p. 12), și anume standardul EN 71-5:2015, intitulat „Siguranța jucăriilor. Partea 5: Jocuri chimice (seturi) altele decât trusele pentru experiențe chimice”, standardul EN 71-4:2013, intitulat „Siguranța jucăriilor. Partea 4: Truse pentru experiențe chimice și activități conexe”, standardul EN 71-12:2013, intitulat „Siguranța jucăriilor. Partea 12: N-Nitrozamine și substanțe N-nitrozabile”, și standardul EN 12472:2005+A 1:2009, intitulat „Metodă pentru simularea uzurii și a coroziunii pentru determinarea nichelului eliberat din obiectele acoperite” (denumite în continuare „standardele armonizate solicitate”).

3 Prin scrisoarea din 15 noiembrie 2018, Comisia a respins cererea de acces, în temeiul articolului 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001 (denumită în continuare „decizia inițială de refuz”).

4 La 30 noiembrie 2018, reclamantele adresat Comisiei o cerere de confirmare, în temeiul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1049/2001. Prin decizia din 22 ianuarie 2019, Comisia a confirmat refuzul accesului la standardele armonizate solicitate (denumită în continuare „decizia de confirmare”).

II. Procedura și concluziile părților

5 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 28 martie 2019, reclamantele au formulat prezenta acțiune.

6 Prin înscrisul depus la grefa Tribunalului la 10 iulie 2019, CEN și 14 organisme naționale de standardizare, și anume Asociación Española de Normalización (UNE), Asociația de Standardizare din România (ASRO), Association française de normalisation (AFNOR), Austrian Standards International (ASI), British Standards Institution (BSI), Bureau de normalisation/Bureau voor Normalisatie (NBN), Dansk Standard (DS), Deutsches Institut für Normung e. V. (DIN), Koninklijk Nederlands Normalisatie Instituut (NEN), Schweizerische Normen-Vereinigung (SNV), Standard Norge (SN), Suomen Standardisoimisliitto ry (SFS), Svenska institutet för standarder (SIS) și Institut za standardizaciju Srbije (ISS) au solicitat să intervină în prezenta procedură în susținerea concluziilor Comisiei.

7 Prin Ordonanța din 20 noiembrie 2019, Public.Resource.Org și Right to Know/Comisia (T-185/19, nepublicată, EU:T:2019:828), președintele Camerei a cincea a Tribunalului a admis cererea de intervenție. Intervenientele au depus memoriul în intervenție, iar părțile principale au depus observațiile lor cu privire la acesta în termenele stabilite.

8 La propunerea judecătoarei raportoare, Tribunalul (Camera a cincea) a decis deschiderea fazei orale a procedurii.

9 Prin Ordonanța din 17 iunie 2020, în temeiul articolului 91 litera (c), al articolului 92 alineatul (1) și al articolului 104 din Regulamentul de procedură, Tribunalul (Camera a cincea) a solicitat Comisiei să prezinte standardele armonizate solicitate și a decis că acestea nu vor fi comunicate reclamantelor. Comisia a răspuns la această măsură de cercetare judecătorească în termenul stabilit.

10 La propunerea Camerei a cincea a Tribunalului, acesta a decis, în temeiul articolului 28 din Regulamentul de procedură, să trimită cauza Camerei a cincea extinse.

11 La propunerea judecătoarei raportoare, în cadrul măsurilor de organizare a procedurii prevăzute la articolul 89 din Regulamentul de procedură, Tribunalul (Camera a cincea extinsă) a adresat părților întrebări scrise, invitându-le să răspundă la acestea atât înainte, cât și în cadrul ședinței. Părțile au răspuns în scris la anumite întrebări în termenul stabilit, iar pledoariile și răspunsurile lor la celelalte întrebări adresate de Tribunal au fost ascultate în ședința din 10 noiembrie 2020. În cadrul acesteia, reclamantele au indicat Tribunalului că prin intermediul acțiunii solicită doar anularea deciziei de confirmare, aspect cu privire la care s-a luat act în procesul-verbal de ședință.

12 Reclamantele solicită Tribunalului, în urma clarificărilor menționate la punctul 11 de mai sus:

– anularea deciziei de confirmare;

– obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

13 Comisia solicită Tribunalului:

– respingerea acțiunii;

– obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

14 Intervenientele solicită Tribunalului:

– respingerea acțiunii;

– obligarea reclamantelor la plata cheltuielilor de judecată.

III. În drept

A. Cu privire la admisibilitate

15 Intervenientele invocă inadmisibilitatea acțiunii, în lipsa interesului reclamantelor de a exercita acțiunea. În opinia lor, în măsura în care acestea din urmă, în primul rând, ar putea avea acces gratuit la standardele armonizate solicitate în scopuri necomerciale prin intermediul bibliotecilor, în al doilea rând, ar putea avea acces la standardele menționate și le-ar putea utiliza în orice scop, prin intermediul plății unei redevențe „rezonabile”, și, în al treilea rând, ar deține în fapt din anul 2015 (respectiv cu mult înainte de cererea lor de acces la documentele din 2019) o copie a cel puțin trei dintre cele patru standarde armonizate solicitate, ele nu au niciun interes să inițieze prezenta procedură.

16 Din jurisprudența Curții rezultă că orice acțiune în anulare formulată de o persoană fizică sau juridică trebuie să se întemeieze pe un interes de a exercita acțiunea al acesteia (a se vedea în acest sens Ordonanța din 24 septembrie 1987, Vlachou/Curtea de Conturi, 134/87, EU:C:1987:388, punctul 8) și că nerespectarea acestei condiții esențiale, a cărei dovedire revine unei asemenea persoane fizice sau juridice, constituie o cauză de inadmisibilitate de ordine publică ce poate fi invocată în orice moment din oficiu de instanța Uniunii Europene (a se vedea în acest sens Ordonanța din 7 octombrie 1987, G. d. M./Consiliul și CES, 108/86, EU:C:1987:426, punctul 10, și Ordonanța din 21 iulie 2020, Abaco Energy și alții/Comisia, C-436/19 P, nepublicată, EU:C:2020:606, punctul 80).

17 În această privință trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, o acțiune în anulare introdusă de o persoană fizică sau juridică nu este admisibilă decât în măsura în care reclamantul are un interes să obțină anularea actului atacat. Un asemenea interes presupune ca anularea actului atacat să fie susceptibilă prin ea însăși să aibă consecințe juridice și ca acțiunea să poată astfel, prin rezultatul său, să aducă un beneficiu părții care a formulat-o. Interesul de a exercita acțiunea trebuie să fie născut și actual și este apreciat la data la care este formulată acțiunea. Acesta trebuie să continue să existe până la momentul pronunțării hotărârii judecătorești, sub sancțiunea nepronunțării asupra fondului (a se vedea Hotărârea din 19 decembrie 2019, XG/Comisia, T-504/18, EU:T:2019:883, punctele 30 și 31 și jurisprudența citată).

18 În contextul specific al litigiilor privind accesul la documente pe baza Regulamentului nr. 1049/2001, o persoană căreia i s-a refuzat accesul la un document sau la o parte a unui document are deja, numai pentru acest motiv, un interes în anularea deciziei de refuz (a se vedea Hotărârea din 5 decembrie 2018, Falcon Technologies International/Comisia, T-875/16, nepublicată, EU:T:2018:877, punctul 29 și jurisprudența citată).

19 În speță, este cert că accesul la standardele armonizate solicitate nu a fost acordat reclamantelor de către Comisie.

20 În aceste condiții, având în vedere jurisprudența amintită la punctul 18 de mai sus, reclamantele beneficiază de un interes de a obține divulgarea standardelor armonizate solicitate în temeiul Regulamentului nr. 1049/2001 și, prin urmare, de a formula o cerere de anulare a deciziei de confirmare. Astfel, în speță, reclamantele se pot prevala, în pofida posibilității de a consulta la fața locului copii ale standardelor armonizate solicitate în bibliotecile publice, de un interes de a exercita acțiunea în măsura în care prin această consultare nu obțin deplină satisfacție în raport cu obiectivele pe care le urmăreau prin cererea lor de acces (a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 septembrie 2018, ClientEarth/Comisia, C-57/16 P, EU:C:2018:660, punctul 47) și mențin, așadar, un interes real de a obține accesul pe baza Regulamentului nr. 1049/2001 la standardele armonizate menționate.

21 Aceasta este situația cu atât mai mult cu cât, așa cum afirmă reclamantele, fără a fi contrazise cu privire la acest aspect de către Comisie sau de către intervenientе, standardele armonizate solicitate nu sunt disponibile decât într-un număr foarte limitat de biblioteci, uneori numai într-o bibliotecă a unui stat membru sau în biblioteci care nu sunt deschise publicului, iar accesibilitatea lor este excesiv de dificilă în practică.

22 În ceea ce privește accesul cu plată la standardele armonizate solicitate prin intermediul punctelor de vânzare administrate de organismele naționale de standardizare, trebuie să se constate că acesta nu răspunde nicidecum obiectivului urmărit de reclamante, de a obține accesul liber și gratuit la standardele menționate, și nu evidențiază o lipsă sau chiar o pierdere a interesului de a exercita acțiunea (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 4 septembrie 2018, ClientEarth/Comisia, C-57/16 P, EU:C:2018:660, punctul 47).

23 Având în vedere cele de mai sus, argumentele intervenienților referitoare la lipsa interesului reclamantelor de a exercita acțiunea trebuie respinse, fără a fi necesar să se examineze admisibilitatea acestora.

B. Cu privire la fond

24 În susținerea acțiunii, reclamantele invocă două motive, întemeiate, primul, pe erori de drept și de apreciere în aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, care vizează protecția intereselor comerciale, iar al doilea, pe erori de drept cu privire la existența unui interes public superior, în sensul articolului 4 alineatul (2) ultima teză din același regulament, și pe încălcarea obligației de motivare.

1. Cu privire la primul motiv, întemeiat pe erori de drept și de apreciere în aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, care vizează protecția intereselor comerciale

25 Reclamantele critică în esență aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001 în speță, pentru că, pe de o parte, nicio protecție prin drept de autor nu poate fi aplicabilă standardelor armonizate solicitate și, pe de altă parte, nu a fost dovedită nicio atingere adusă intereselor comerciale ale CEN și ale membrilor săi naționali.

26 Reclamantele împart primul motiv în trei aspecte. Primul și al doilea aspect sunt întemeiate pe erori de drept legate de aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001. Al treilea aspect este întemeiat pe o eroare de apreciere a afectării intereselor comerciale.

a) Cu privire la primul aspect, întemeiat pe erori de drept care constau în aplicarea în mod eronat a excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001

27 Reclamantele susțin că, în măsura în care standardele armonizate solicitate fac parte din „dreptul Uniunii", accesul la acestea ar trebui să fie liber și gratuit, astfel încât nicio excepție de la dreptul de acces nu le poate fi aplicabilă. Potrivit acestora, nu pot fi stabilite drepturi private în legătură cu un „text de lege" care trebuie să fie liber accesibil tuturor și, prin urmare, aceste standarde nu pot fi protejate printr-un drept de autor. În sprijinul argumentației lor, ele invocă Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821).

28 Comisia, susținută de intervenientе, respinge argumentația reclamantelor.

29 În această privință trebuie amintit că, adoptat fiind pe baza articolului 255 alineatul (2) CE [devenit articolul 15 alineatul (3) TFUE], Regulamentul nr. 1049/2001 urmărește, astfel cum se arată în considerentul (4) al acestuia și la articolul 1, să confere publicului un drept de acces cât mai larg posibil la documentele instituțiilor Uniunii. Conform articolului 2 alineatul (3) din regulamentul menționat, respectivul drept privește atât documentele întocmite de aceste instituții, cât și cele primite de la terți, printre care figurează orice persoană juridică, după cum se precizează în mod expres la articolul 3 litera (b) din același regulament.

30 Dreptul de acces la documentele deținute de instituțiile Uniunii este totuși supus anumitor limite, întemeiate pe motive de interes public sau privat. Mai specific, și potrivit considerentului (11) al acestuia, Regulamentul nr. 1049/2001 prevede la articolul 4 un regim de excepții care autorizează instituțiile să refuze accesul la un document în cazul în care divulgarea acestuia din urmă ar aduce atingere unuia dintre interesele protejate prin acest articol.

31 Printre excepțiile de la dreptul de acces figurează cea prevăzută la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, potrivit căreia „[i]nstituțiile [Uniunii] resping cererile de acces la un document în cazul în care divulgarea conținutului ar putea aduce atingere protecției […] intereselor comerciale ale unei anume persoane fizice sau juridice, inclusiv în ceea ce privește proprietatea intelectuală […], cu excepția cazului în care un interes public superior justifică divulgarea conținutului documentului în cauză".

32 În ceea ce privește documentele care provin de la terți, articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1049/2001 precizează că instituția Uniunii consultă terții pentru a stabili dacă se pot aplica excepțiile prevăzute la articolul 4 alineatul (1) sau (2) din regulamentul menționat, cu excepția cazului în care există certitudinea că documentul trebuie sau nu trebuie divulgat. În cazul în care instituția vizată consideră că este clar că accesul la un document provenit de la un terț trebuie să fie refuzat în temeiul excepțiilor prevăzute la alineatele (1) sau (2) ale aceluiași articol, ea refuză accesul solicitantului chiar fără a trebui să consulte terțul de la care provine documentul, indiferent dacă anterior terțul respectiv s-a opus sau nu unei cereri de acces la aceleași documente prezentate în temeiul acestui regulament.

33 În sfârșit, în ceea ce privește marja de apreciere a instituțiilor Uniunii în cadrul soluționării cererilor de acces la documente provenite de la terți, trebuie precizat că dispozițiile Regulamentului nr. 1049/2001 care stabilesc, sub rezerva excepțiilor pe care le prevede, dreptul de acces la toate documentele deținute de o instituție trebuie să fie puse efectiv în aplicare de instituția căreia îi este adresată cererea de acces.

34 Astfel, conform articolului 8 din Regulamentul nr. 1049/2001, răspunderea finală pentru buna aplicare a acestui regulament revine instituției Uniunii căreia îi revine de asemenea sarcina de a apăra validitatea deciziei de refuz al accesului la documentele care provin de la un terț în fața instanțelor Uniunii sau a Ombudsmanului european. Dacă, în ipoteza unor documente provenite de la terți, instituția ar trebui să urmeze automat motivarea prezentată de terțul interesat, aceasta ar fi constrânsă să apere față de persoana care a formulat cererea de acces și, dacă este cazul, în fața acestor instanțe de control poziții pe care nu le consideră ea însăși posibil de apărat (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 14 februarie 2012, Germania/Comisia, T-59/09, EU:T:2012:75, punctul 47).

35 În speță, din argumentele prezentate de părți reiese că acestea nu sunt de acord, în primul rând, cu privire la întinderea și la intensitatea controlului pe care, în vederea aplicării excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din regulamentul menționat, instituția vizată a Uniunii, în speță Comisia, trebuie să îl efectueze, în cadrul procedurii prevăzute la articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1049/2001, asupra existenței și a consecințelor unei pretinse protecții prin dreptul de autor a documentelor solicitate provenite de la un terț.

36 Comisia, susținută de interveniente, consideră că nu are dreptul să repună în discuție, în cadrul examinării unei cereri de acces la documente prezentate în temeiul Regulamentului nr. 1049/2001, existența protecției prin dreptul de autor a documentelor solicitate, recunoscută unui terț de „legislația națională aplicabilă”.

37 La rândul lor, reclamantele reproșează Comisiei că nu a verificat îndeplinirea condițiilor referitoare la existența în favoarea CEN a dreptului de autor asupra standardelor armonizate solicitate. Procedând astfel, ele îi recunosc acesteia în mod implicit, dar necesar o competență de control exhaustiv cu privire la existența și la consecințele unei pretinse protecții prin dreptul de autor a documentelor solicitate provenite de la un terț.

38 În al doilea rând, părțile sunt în dezacord cu privire la capacitatea standardelor armonizate solicitate de a face obiectul unei protecții prin dreptul de autor, în măsura în care acestea fac parte din dreptul Uniunii, și, prin urmare, de a intra sub incidența excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001.

39 Trebuie, așadar, analizate argumentele reclamantelor care se referă, într-o primă etapă, la o eroare de drept în aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, întrucât Comisia a reținut o afectare a intereselor comerciale care decurg din protecția prin dreptul de autor a standardelor armonizate solicitate (a se vedea punctul 35 de mai sus), și, într-o a doua etapă, la o eroare de drept legată de capacitatea standardelor armonizate menționate de a face obiectul unei protecții prin dreptul de autor, în măsura în care acestea fac parte din dreptul Uniunii (a se vedea punctul 38 de mai sus).

40 În primul rând, trebuie subliniat că dreptul de autor este un drept de proprietate intelectuală care garantează o protecție juridică creatorului unei opere originale și care rămâne, în pofida unei armonizări din ce în ce mai extinse, reglementat în mare măsură de dreptul național. Astfel, condițiile sale de existență, precum și întinderea protecției sale și în special excepțiile de la această protecție, care nu fac obiectul nici al dispozițiilor de armonizare ale Uniunii, nici al dispozițiilor internaționale de care Uniunea sau statele sale membre sunt legate, continuă să fie definite de legislațiile statelor membre (a se vedea în acest sens Concluziile avocatului general Jääskinen prezentate în cauza Donner, C-5/11, EU:C:2012:195, punctele 24 și 27).

41 În plus, conform articolului 5 alineatul (2) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice, semnată la Berna la 9 septembrie 1886 (Actul de la Paris din 24 iulie 1971), în versiunea care rezultă din modificarea din 28 septembrie 1979 (denumită în continuare „Convenția de la Berna”), nașterea și exercițiul dreptului de autor nu sunt subordonate niciunei formalități (principiul „protecției automate”).

42 Mai mult, întinderea protecției prin dreptul de autor a aceleiași opere poate fi diferită în funcție de locul în care se revendică această protecție. Astfel, potrivit articolului 5 alineatul (3) din Convenția de la Berna, protecția în țara de origine este reglementată de legislația națională. Dacă autorul nu este însă un resortisant al țării de origine a operei pentru care el este protejat prin convenția menționată, el va avea în această țară aceleași drepturi ca și autorii naționali. În schimb, potrivit alineatului (2) al aceluiași articol, întinderea protecției, precum și mijloacele procedurale garantate autorului pentru apărarea drepturilor sale se reglementează, în mod exclusiv, conform legislației țării în care se reclamă protecția (principiul „independenței” protecției).

43 În aceste împrejurări, trebuie să se considere că revine autorității sesizate cu o cerere de acces la documente provenite de la terți, atunci când se solicită protecția prin dreptul de autor a documentelor menționate, printre altele, să identifice indicii obiective și concordante de natură să confirme existența dreptului de autor invocat de terțul în cauză. Astfel, un asemenea control corespunde cerințelor inerente repartizării competențelor între Uniune și statele membre în materia dreptului de autor.

44 În lumina acestor considerații trebuie să se examineze dacă Comisia a respectat întinderea controlului care îi revenea în aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001 (a se vedea punctul 35 de mai sus).

45 În această privință trebuie subliniat că, *primo*, în decizia inițială de refuz, pentru a justifica aplicabilitatea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, Comisia face referire la dreptul de autor asupra standardelor armonizate solicitate care aparține CEN, în calitate de organizație europeană de drept privat care deține un drept de proprietate asupra tuturor publicațiilor sale, inclusiv asupra standardelor europene. Astfel, Comisia a reținut că divulgarea standardelor armonizate menționate „ar putea compromite protecția intereselor comerciale ale unei persoane juridice, inclusiv proprietatea intelectuală […], întrucât CEN este titularul dreptului de autor asupra tuturor rezultatelor produse de respectivele comitete tehnice”, și că, „[î]n consecință, dreptul de autor și drepturile de exploatare (distribuție și vânzare) asupra oricărei publicații a CEN (inclusiv asupra proiectelor de standarde europene) aparțin exclusiv CEN și membrilor săi naționali, de la care (proiectele) de standarde pot fi obținute”.

46 În decizia de confirmare, Comisia respinge criticile reclamantelor referitoare la lipsa protecției prin dreptul de autor a standardelor armonizate solicitate, susținând că, „în mod contrar celor invocate de [acestea], [standardele armonizate menționate sunt] protejate de un drept de autor, [în pofida faptului că acestea] conțin efectiv date care pot fi considerate drept factuale sau care privesc proceduri”. În plus, ca răspuns la criticile reclamantelor referitoare la lipsa consultării emitentului acestor standarde armonizate, ea a făcut trimitere la documentul comun de poziție al CEN și al Cenelec din 17 mai 2017 cu privire la consecințele Hotărârii din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), în care acestea din urmă ar fi considerat „în mod explicit, pe baza acestei hotărâri și în calitatea lor de titulari ai drepturilor de autor asupra standardelor europene, că nu există niciun temei pentru repunerea în discuție a drepturilor lor de autor sau a politicii lor de divulgare a standardelor armonizate”. Comisia „a

considerat, prin urmare, că nu era necesar să procedeze la consultarea prevăzută la articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1049/2001, dat fiind că poziția emitentului documentelor, titularul drepturilor de autor în cauză, fusese deja făcută publică prin documentul menționat mai sus”.

47 Rezultă că Comisia și-a întemeiat concluzia privind existența unei protecții prin dreptul de autor a standardelor armonizate solicitate pe indicii obiective și concordante de natură să susțină existența dreptului de autor invocat de CEN asupra standardelor respective.

48 *Secundo*, în decizia de confirmare, Comisia subliniază că, „deși formularea standardelor [armonizate solicitate] ține seama de considerațiile specifice ale reglementării a cărei punere în aplicare o susțin, acestea sunt redactate de autorii lor în mod suficient de creativ pentru a beneficia de protecție în temeiul dreptului de autor”, că „lungimea textelor presupune ca autorii să facă o serie de alegeri (inclusiv în structurarea documentului), ceea ce determină o protecție în temeiul dreptului de autor”, și că „din acestea rezultă că [standardele armonizate menționate trebuie] să fie luate în considerare în ansamblul [lor], ca o operă originală a autorului, care beneficiază de protecție în temeiul normelor privind drepturile de autor”. Prin realizarea unei asemenea analize, Comisia a evaluat, așadar, capacitatea acestor standarde armonizate de a face obiectul unei protecții prin dreptul de autor din perspectiva pragului de originalitate pe care trebuie să îl atingă un produs pentru a constitui o „operă” în sensul jurisprudenței. Astfel, deși condiția originalității impusă pentru ca un produs să fie eligibil pentru protecția respectivă rămâne reglementată de legislațiile statelor membre, rezultă din jurisprudența constantă a Curții pronunțată în interpretarea noțiunii autonome de „operă” că, pentru ca un obiect să poată fi considerat drept original, este necesar și în același timp suficient ca el să reflecte personalitatea autorului său, manifestând alegerile libere și creative ale acestuia din urmă (a se vedea Hotărârea din 11 iunie 2020, Brompton Bicycle, C-833/18, EU:C:2020:461, punctul 23 și jurisprudența citată). În lumina acestei jurisprudențe, Comisia a putut reține, fără a săvârși o eroare, că pragul de originalitate impus era atins în speță pentru standardele armonizate în discuție.

49 Rezultă din tot ceea ce precedă că nu poate fi reproșată Comisiei nicio eroare de drept legată de întinderea controlului pe care trebuia să îl efectueze, în aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, pentru a reține o afectare a intereselor comerciale care decurg dintr-o protecție prin dreptul de autor a standardelor armonizate solicitate.

50 În al doilea rând, reclamantele invocă în susținerea argumentației lor referitoare la o eroare de drept legată de capacitatea standardelor armonizate solicitate de a face obiectul unei protecții prin dreptul de autor, în măsura în care acestea fac parte din dreptul Uniunii, faptul că este vorba despre „texte de lege” și Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821).

51 În această privință trebuie amintit că standardul armonizat este definit la articolul 2 litera (c) din Regulamentul nr. 1025/2012 drept o specificație tehnică, adoptată de un organism european de standardizare, pe baza unei solicitări din partea Comisiei pentru aplicarea legislației de armonizare a Uniunii, a cărei respectare nu este obligatorie.

52 În Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), Curtea a considerat printre altele că un standard armonizat precum cel în discuție în litigiul principal, adoptat în temeiul dreptului derivat și ale cărui referințe au fost publicate în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, face parte din dreptul Uniunii (punctul 40).

53 Or, trebuie să se constate, asemenea Comisiei, că din Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), nu reiese nicidecum că Curtea a declarat nevalid regimul publicării standardelor armonizate definit la articolul 10 alineatul (6) din Regulamentul nr. 1025/2012, potrivit căruia sunt publicate numai referințele la standardele menționate. Dimpotrivă, alegerea legiuitorului Uniunii care constă în a supune existența efectelor juridice aferente unui standard armonizat numai publicării prealabile a referințelor sale în Jurnalul Oficial, seria C, a fost subliniată de Curte (Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction, C-613/14, EU:C:2016:821, punctele 37, 40 și 43).

54 În aceste condiții, reclamantele susțin în mod eronat că, întrucât Curtea a stabilit în Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), că standardele armonizate solicitate fac parte din „dreptul Uniunii”, accesul la acestea trebuie să fie liber și gratuit, astfel încât nicio excepție de la dreptul de acces nu le poate fi aplicabilă.

55 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, primul aspect al primului motiv trebuie respins.

b) Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe erori de drept legate de aplicarea excepției prevăzute la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001

56 Potrivit reclamantelor, chiar dacă protecția prin dreptul de autor a standardelor armonizate solicitate era teoretic posibilă, ea nu era aplicabilă standardelor armonizate menționate întrucât acestea nu constituie o „creație intelectuală personală”, în sensul jurisprudenței Curții, necesară pentru a putea beneficia de o astfel de protecție.

57 În această privință, dar fiind că, după cum s-a arătat la punctul 40 de mai sus, condițiile de naștere a dreptului de autor, precum și întinderea protecției acestui drept și în special excepțiile de la această protecție rămân reglementate de legislațiile statelor membre, care sunt libere să stabilească protecția care trebuie acordată textelor oficiale de ordin legislativ, administrativ sau judiciar și, așa cum reiese din jurisprudență, condițiile menționate pot fi contestate numai în fața instanțelor statelor membre (a se vedea în acest sens și prin analogie Avizul 1/09 din 8 martie 2011, EU:C:2011:123, punctul 80, și Ordonanța din 5 septembrie 2007, Document Security Systems/BCE, T-295/05, EU:T:2007:243, punctul 56), Comisia nu era autorizată, contrar celor susținute de reclamante, să examineze condițiile impuse de legislația națională aplicabilă pentru a verifica veridicitatea protecției prin dreptul de autor a standardelor armonizate solicitate, o asemenea examinare depășind întinderea controlului pe care era abilitată să îl efectueze în cadrul unei proceduri de acces la documente.

58 În plus, argumentul reclamantelor potrivit căruia, în procesul de elaborare a standardelor armonizate solicitate, CEN nu ar face alegeri libere și creative nu este susținut în niciun fel.

59 Astfel, reclamantele afirmă, pe de o parte, că standardele armonizate solicitate „constau în simple liste de caracteristici tehnice și/sau proceduri de testare și că, în consecință, persoana responsabilă de elaborarea lor nu dispune de o alegere creativă reală care să poată fi considerată expresia personalității sale sau creația sa intelectuală proprie” și, pe de altă parte, că „conceperea [standardelor armonizate menționate] nu permite nici să se facă alegeri libere sau creative la nivelul, de exemplu, al așezării în pagină, al structurii, al limbii sau al oricărei alte caracteristici-cheie, [întrucât aceste] aspecte ale standardizării sunt reglementate de ansambluri de standarde proprii care restrâng în mod considerabil orice marjă potențială de creativitate a organismelor de standardizare”. Or, ele nu fac decât simple afirmații, fără să își fundamenteze

susținerile pe baza vreunei analize și fără a respinge argumentele Comisiei expuse în decizia de confirmare (a se vedea punctul 48 de mai sus) referitoare la gradul de originalitate a acestor standarde armonizate, care reiese din lungimea textelor în cauză, care implică alegeri din partea autorilor lor, inclusiv în structurarea lor. În plus, ele nu precizează în ce mod restricțiile privind marja de creativitate impuse de reglementarea în materie de standardizare ar fi de așa natură încât standardele armonizate solicitate nu ar putea fi susceptibile să atingă pragul de originalitate impus la nivelul Uniunii.

60 Prin urmare, al doilea aspect al primului motiv trebuie respins.

c) Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o eroare de apreciere a afectării intereselor comerciale

61 Reclamantele arată că Comisia nu a demonstrat în ce mod divulgarea standardelor armonizate solicitate ar aduce atingere intereselor comerciale ale CEN și ale membrilor săi naționali. Ele susțin că, deși protecția acestor standarde armonizate printr-un drept de autor ar fi teoretic posibilă și chiar dacă standardele armonizate menționate ar fi considerate drept o creație intelectuală personală, decizia de confirmare ar trebui totuși să fie anulată întrucât Comisia nu a demonstrat pretinsa atingere adusă intereselor comerciale ale CEN, în calitate de autor al acelorași standarde armonizate.

62 Comisia, susținută de intervenientе, respinge argumentele reclamantelor.

63 În această privință trebuie amintit că, pentru a justifica refuzul accesului la un document, nu este suficient, în principiu, ca acest document să intre sub incidența unei activități sau a unui interes dintre cele prevăzute la articolul 4 din Regulamentul nr. 1049/2001, instituția în cauză trebuind de asemenea să demonstreze modul în care accesul la acest document ar putea aduce atingere în mod concret și efectiv interesului protejat printr-o excepție prevăzută la acest articol și că riscul de a aduce atingere acestui interes este previzibil în mod rezonabil, iar nu pur ipotetic. Această observație este valabilă și în cazul unui terț, în ipoteza în care ar fi consultat în cadrul procedurii de consultare prevăzute la articolul 4 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1049/2001, scopul articolului menționat fiind de a permite instituției să aprecieze dacă o excepție prevăzută la alineatul (1) sau (2) al acestui articol este aplicabilă (Hotărârea din 5 februarie 2018, Pari Pharma/EMA, T-235/15, EU:T:2018:65, punctul 69).

64 În speță, reiese cu claritate din decizia de confirmare că Comisia și-a întemeiat refuzul de divulgare a standardelor armonizate solicitate pe două atingeri legate, însă distincte aduse intereselor comerciale ale CEN și ale membrilor săi naționali, și anume, pe de o parte, protecția acestor standarde armonizate prin dreptul de autor și, pe de altă parte, riscul de reducere foarte importantă a cuantumului redevențelor percepute de CEN și de membrii săi naționali în schimbul accesului la standardele armonizate menționate dacă accesul la acestea din urmă putea fi obținut în mod gratuit de la Comisie.

65 În această privință trebuie amintit, așa cum susține Comisia, că vânzarea de standarde este o componentă esențială a modelului economic adoptat de toate organismele de standardizare. Un acces liber și gratuit al publicului la aceste standarde ar repune în discuție respectivul model și ar obliga organismele respective să își regândească integral modul de organizare, expunând astfel unor riscuri importante producerea de noi standarde și posibilitatea de a dispune de o metodă care să demonstreze conformitatea unui produs cu cerințele stabilite de legislația Uniunii prin recurgerea la o metodă uniformă.

66 Rezultă că, după cum s-a arătat în cadrul primului și al celui de al doilea aspect ale primului motiv (a se vedea punctul 47 de mai sus), întrucât Comisia era îndreptățită să rețină că standardele armonizate solicitate făceau obiectul unei protecții prin dreptul de autor, în temeiul căreia acestea erau accesibile persoanelor interesate numai după plata anumitor redevențe (a se vedea punctul 19 de mai sus), divulgarea lor gratuită pe baza Regulamentului nr. 1049/2001 era de natură să afecteze în mod concret și efectiv interesele comerciale ale CEN și ale membrilor săi naționali, în sensul jurisprudenței citate la punctul 63 de mai sus.

67 În orice caz, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, susținută de intervenientе, în contextul articolului 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, accesul liber al publicului la standarde ar aduce în mod incontestabil atingere protecției proprietății intelectuale a CEN, întrucât aceste standarde sunt supuse condițiilor de licență impuse cumpărătorilor. Lipsa oricărui tip de control în divulgarea standardelor ar avea în mod vădit impact asupra intereselor comerciale ale CEN.

68 Această concluzie nu este repusă în discuție de argumentul reclamantelor potrivit căruia, în procesul de elaborare a standardelor armonizate solicitate, CEN ar acționa în calitate de autoritate publică, executând funcții publice care nu ar fi supuse niciunui interes comercial.

69 În această privință, conform articolului 10 din Regulamentul nr. 1025/2012, standardele armonizate sunt elaborate sau, dacă este cazul, revizuite de una dintre cele trei organizații de standardizare europene, la inițiativa, sub controlul și cu monitorizarea Comisiei. În acest scop, regulamentul menționat recunoaște trei organizații de standardizare europene, și anume CEN, Comitetul European de Standardizare în Electrotehnică (Cenelec) și Institutul European de Standardizare în Telecomunicații (ETSI). Aceste organizații sunt asociații fără scop lucrativ, CEN și Cenelec, de drept privat belgian, iar ETSI, de drept francez.

70 Or, contrar celor susținute de reclamante, nu reiese nicidecum din dispozițiile care reglementează sistemul european de standardizare că, în procesul de elaborare a standardelor armonizate, CEN ar acționa în calitate de autoritate publică, executând funcții publice care nu ar fi supuse niciunui interes comercial.

71 Faptul că organizațiile de standardizare europene, printre care și CEN, contribuie la realizarea unor sarcini de interes public prin furnizarea serviciilor de certificare referitoare la conformitatea cu legislația aplicabilă nu schimbă cu nimic statutul lor de entități private care desfășoară o activitate economică (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 5 decembrie 2018, Falcon Technologies International/Comisia, T-875/16, nepublicată, EU:T:2018:877, punctul 47).

72 În această privință trebuie să se constate, asemenea Comisiei, că, dacă o întreprindere cu capital public poate avea interese comerciale, situația trebuie *a fortiori* să fie aceeași pentru o entitate privată, chiar dacă ea contribuie la realizarea unor sarcini de interes public (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 5 decembrie 2018, Falcon Technologies International/Comisia, T-875/16, nepublicată, EU:T:2018:877, punctul 49).

73 Rezultă din tot ceea ce precedă că, în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, Comisia a demonstrat că divulgarea standardelor armonizate solicitate era susceptibilă să aducă atingere în mod concret și efectiv intereselor comerciale ale CEN sau ale membrilor săi naționali și că riscul de a aduce atingere acestor interese era previzibil în mod rezonabil, iar nu pur ipotetic, în sensul jurisprudenței citate la punctul 63 de mai sus.

74 Prin urmare, se impune respingerea celui de al treilea aspect al primului motiv, precum și a acestuia în totalitate.

2. Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe erori de drept cu privire la existența unui interes public superior, în sensul articolului 4 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 1049/2001, și pe încălcarea obligației de motivare

75 Reclamantele reproșează Comisiei că a săvârșit erori de drept atunci când a considerat că niciun interes public superior, în sensul articolului 4 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 1049/2001, nu justifica divulgarea standardelor armonizate solicitate și că nu și-a motivat suficient refuzul de a recunoaște existența unui interes public superior.

76 Prezentul motiv se împarte în trei aspecte. Primul aspect este întemeiat pe o eroare de drept cu privire la existența unui interes public superior care impune accesul liber la lege. Al doilea privește o eroare de drept referitoare la existența unui interes public superior ca urmare a obligației de transparență în domeniul mediului. Al treilea este întemeiat pe o motivare insuficientă a refuzului Comisiei de a recunoaște existența unui interes public superior.

77 Este necesar să se examineze mai întâi al treilea aspect al celui de al doilea motiv.

a) Cu privire la al treilea aspect, întemeiat pe o motivare insuficientă a refuzului Comisiei de a recunoaște existența unui interes public superior

78 Pe de o parte, reclamantele susțin că, în decizia de confirmare, Comisia nu a motivat suficient respingerea argumentelor prezentate în cererea de confirmare cu privire la existența unui interes public superior care să justifice accesul la standardele armonizate solicitate.

79 În această privință, reclamantele arată că Comisia a păstrat tăcerea cu privire la argumentele cele mai importante pe care le dezvoltaseră în cererea lor de confirmare, referitoare la implicațiile calificării standardelor armonizate solicitate ca „drept al Uniunii” prin Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821). Ele consideră mai exact că Comisia nu explică în special de ce argumentul lor referitor la accesul necesar la drept într-un stat de drept nu ar trebui să fie considerat ca reprezentând un interes public superior.

80 Pe de altă parte, potrivit reclamantelor, Comisia nu și-a motivat raționamentul referitor la evaluarea comparativă a intereselor opuse în speță, în sensul jurisprudenței rezultate din Hotărârea din 1 iulie 2008, Suedia și Turco/Consiliul (C-39/05 P și C-52/05 P, EU:C:2008:374), și, procedând astfel, le-ar fi pus în situația de a considera că o asemenea evaluare comparativă nu a fost efectuată.

81 Comisia respinge argumentele reclamantelor și susține că a motivat corespunzător cerințelor legale refuzul său de a recunoaște existența unui interes public superior.

82 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că obligația de motivare este un principiu general de drept al Uniunii, consacrat la articolul 296 al doilea paragraf TFUE și la articolul 41 alineatul (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în temeiul căruia orice act juridic adoptat de instituțiile Uniunii trebuie să fie motivat (a se vedea Hotărârea din 6 februarie 2020, Compañía de Tranvías de la Coruña/Comisia, T-485/18, EU:T:2020:35, punctul 19 și jurisprudența citată). Această obligație care revine instituțiilor Uniunii de a-și motiva actele nu răspunde numai unei

preocupări formale, ci urmărește să permită instanței Uniunii să își exercite controlul de legalitate, iar persoanelor interesate să ia cunoștință de temeiurile măsurii luate pentru a putea să își apere drepturile și să verifice dacă actul este sau nu întemeiat. Astfel, persoanele interesate nu își pot valorifica cu adevărat acțiunea în justiție decât dacă cunosc cu exactitate conținutul și motivele actului în cauză (a se vedea Hotărârea din 28 noiembrie 2019, Mélin/Parlamentul, T-726/18, nepublicată, EU:T:2019:816, punctul 40 și jurisprudența citată).

83 În contextul aplicării dispozițiilor Regulamentului nr. 1049/2001, s-a statuat că obligația unei instituții de a-și motiva decizia prin care respinge acordarea accesului la un document are ca scop, pe de o parte, să furnizeze persoanei interesate indicații suficiente pentru a ști dacă decizia este bine fundamentată sau dacă este, eventual, afectată de un viciu care permite contestarea validității sale și, pe de altă parte, să dea posibilitatea instanței Uniunii să își exercite controlul asupra legalității deciziei. Conținutul acestei obligații depinde de natura actului în cauză și de contextul adoptării sale (a se vedea Hotărârea din 6 februarie 2020, Compañía de Tranvías de la Coruña/Comisia, T-485/18, EU:T:2020:35, punctul 20 și jurisprudența citată).

84 Potrivit jurisprudenței, obligația de motivare nu implică totuși obligația instituției în cauză de a răspunde la fiecare dintre argumentele invocate în cursul procedurii care precedă adoptarea deciziei finale atacate (a se vedea Hotărârea din 25 septembrie 2018, Psara și alții/Parlamentul, T-639/15-T-666/15 și T-94/16, EU:T:2018:602, punctul 134 și jurisprudența citată).

85 În speță, este necesar să se arate că, în decizia de confirmare, Comisia și-a prezentat răspunsurile la argumentele reclamantelor cuprinse în cererea de confirmare, referitoare la pretinsa existență a unor interese publice superioare care decurg, pe de o parte, din interpretarea dată de Curte în Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), și, pe de altă parte, din pretinsele obligații de transparență în domeniul mediului, la punctul 4, intitulat „Lipsa unui interes public superior care să justifice divulgarea”.

86 În această privință, în primul rând, Comisia a arătat, așa cum explicase la punctul 2.1 din decizia de confirmare, dedicat examinării condiției referitoare la protecția intereselor comerciale ale unei persoane fizice sau juridice, că efectele Hotărârii din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), trebuiau apreciate în raport cu contextul în care a fost pronunțată această hotărâre. Astfel, în opinia sa, hotărârea menționată „nu creează nicio obligație de publicare proactivă a standardelor armonizate în Jurnalul Oficial și nici nu stabilește în mod automat un interes public superior care să justifice divulgarea lor”.

87 În al doilea rând, Comisia a respins afirmațiile reclamantelor referitoare la obligațiile de transparență în domeniul mediului, considerate ca prezentând un interes public superior în raport cu interesul întemeiat pe protecția intereselor comerciale ale unei anumite persoane fizice sau juridice, susținând în esență inaplicabilitatea lor în speță.

88 În al treilea rând, Comisia a adăugat că de altfel nu fusese în măsură să identifice vreun interes public superior care să justifice o asemenea divulgare.

89 Rezultă că decizia de confirmare arată, desigur, în mod succint, dar clar că reclamantele nu prezentaseră niciun argument de natură să demonstreze existența unui interes public superior care să justifice divulgarea standardelor armonizate solicitate. Comisia a adăugat totodată că nu fusese în măsură să identifice vreun interes public superior care să justifice o asemenea divulgare.

90 Pe de altă parte, în măsura în care prin unele dintre argumentele lor reclamantele contestă în realitate temeinicia motivării cuprinse în decizia de confirmare în ceea ce privește inexistența unui interes public superior care să justifice divulgarea standardelor armonizate solicitate, astfel de argumente sunt inoperante în cadrul prezentului aspect.

91 În sfârșit, trebuie amintit că, deși Comisia are obligația să expună motivele care justifică aplicarea în speță a uneia dintre excepțiile de la dreptul de acces prevăzute de Regulamentul nr. 1049/2001, aceasta nu are totuși obligația de a furniza informații care depășesc ceea ce este necesar pentru ca persoana care a solicitat accesul să înțeleagă motivele care stau la baza deciziei sale și pentru ca Tribunalul să examineze legalitatea acesteia din urmă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 2020, Bonnafous/Comisia, T-646/18, EU:T:2020:120, punctul 25 și jurisprudența citată).

92 În aceste împrejurări, al treilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie respins.

b) Cu privire la primul aspect, întemeiat pe o eroare de drept cu privire la existența unui interes public superior care impune accesul liber la lege

93 Reclamantele susțin că, presupunând că standardele armonizate solicitate pot intra sub incidența excepției referitoare la afectarea intereselor comerciale, exista un interes public superior în favoarea divulgării standardelor armonizate menționate, în sensul articolului 4 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 1049/2001, care consta în garantarea accesului liber la lege. Mai precis, apartenența acestor standarde armonizate la dreptul Uniunii „ar conduce la imperativul constituțional de a acorda accesul liber la acestea”.

94 Potrivit reclamantelor, întrucât standardele armonizate solicitate fac parte din dreptul Uniunii, astfel cum a statuat Curtea în Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), ar exista un „interes public superior automat” care justifică divulgarea acestor standarde armonizate. Ele invocă în special principiul securității juridice, pe care doar publicarea corespunzătoare a dreptului în limba oficială a destinatarului acestuia din urmă l-ar putea garanta. Acestea fac de asemenea trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la accesibilitatea dreptului. Ele subliniază și legătura dintre accesibilitatea standardelor și buna funcționare a pieței interne. În sfârșit, acestea consideră că principiul bunei administrări, prevăzut la articolul 41 din Carta drepturilor fundamentale, precum și libera circulație a mărfurilor și libera prestare a serviciilor, garantate la articolele 34 și 56 TFUE, impun accesul liber la standarde.

95 În orice caz, reclamantele susțin că decizia de confirmare încalcă articolul 4 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 1049/2001, întrucât Comisia a omis să examineze existența unui interes public în favoarea divulgării și, mai general, să efectueze evaluarea comparativă a intereselor deservite de divulgare în raport cu cele care se opun unei asemenea divulgări. În această privință, ele contestă afirmația potrivit căreia nu ar fi prezentat decât considerații generale care nu erau de natură să demonstreze că principiul transparenței avea în speță o importanță deosebită. Astfel, evocarea naturii speciale a standardelor armonizate solicitate ar fi fost suficientă pentru a justifica în speță existența unui interes public particular în favoarea unei divulgări, în sensul dispoziției menționate.

96 Comisia, susținută de intervenientе, respinge argumentația reclamantelor.

97 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, chiar și în cazul în care, precum în speță, Comisia se întemeiază pe o prezumție generală în scopul de a refuza accesul la documentele solicitate în temeiul articolului 4 alineatul (2) a treia liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, posibilitatea de a demonstra că există un interes public superior care să justifice divulgarea documentelor respective potrivit ultimei teze a dispoziției menționate nu este exclusă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 septembrie 2014, Spirlea/Comisia, T-306/12, EU:T:2014:816, punctul 90 și jurisprudența citată).

98 În schimb, revine celui care susține existența unui interes public superior obligația de a invoca în mod concret împrejurările care justifică divulgarea documentelor în cauză, iar expunerea unor considerații de ordin pur general nu poate fi suficientă pentru a demonstra că un interes public superior primează în raport cu motivele care justifică refuzul divulgării documentelor în cauză (a se vedea Hotărârea din 11 mai 2017, Suedia/Comisia, C-562/14 P, EU:C:2017:356, punctul 56 și jurisprudența citată).

99 În speță, reclamantele încearcă în realitate să excludă în întregime categoria standardelor armonizate de la aplicabilitatea sistemului excepțiilor materiale instituit de Regulamentul nr. 1049/2001, pentru motivul generic că acestea ar face parte din „dreptul Uniunii”, care ar trebui să fie accesibil publicului în mod liber și gratuit.

100 Or, în primul rând, având în vedere jurisprudența amintită la punctul 98 de mai sus, expunerea unor asemenea considerații de ordin general nu este suficientă pentru a demonstra că interesul superior al publicului de a avea acces liber și gratuit la dreptul Uniunii, inclusiv la standardele armonizate, chiar dacă se dovedește real, ar prima în raport cu motivele care justifică refuzul divulgării standardelor menționate.

101 *Primo*, pe lângă afirmațiile generale referitoare la necesitatea de a face „legea Uniunii” accesibilă, reclamantele nu fundamentează motivele concrete care ar justifica în speță divulgarea standardelor armonizate solicitate. În special, ele nu explică în ce măsură divulgarea acestor standarde armonizate ar trebui să primeze asupra protecției intereselor comerciale ale CEN sau ale membrilor săi naționali. În această privință trebuie subliniat că, astfel cum reiese din jurisprudența citată la punctul 98 de mai sus, în timp ce, în cadrul aplicării excepției de la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, sarcina probei aparține instituției care invocă excepția respectivă, în ceea ce privește, în schimb, articolul 4 alineatul (2) ultima teză din regulamentul menționat, revine celor care susțin existența unui interes public superior, în sensul ultimei teze a dispoziției respective, sarcina să îl demonstreze.

102 *Secundo*, chiar presupunând că ar trebui admise afirmațiile generale privind existența unui interes general pentru garantarea accesului liber și gratuit la standardele armonizate, divulgarea standardelor armonizate solicitate nu este de natură să permită în cauză satisfacerea unui asemenea interes. Astfel, indiferent de natura dreptului pe care conceperea standardelor armonizate l-ar genera în favoarea creatorilor lor, accesul la acestea rămâne supus unor restricții, precum plata redevențelor stabilite de organismele de standardizare naționale pe baza sistemului european de standardizare sau consultarea cu titlu gratuit în anumite biblioteci. Prin urmare, trebuie aprobată aprecierea Comisiei potrivit căreia interesul public de a asigura funcționalitatea sistemului european de standardizare, al cărui obiectiv este de a favoriza libera circulație a mărfurilor, garantând în același timp un nivel minim de securitate echivalent în toate țările europene, prevalează asupra garantării accesului liber și gratuit la standardele armonizate.

103 În al doilea rând, nu poate fi considerată adecvată calea aleasă de reclamante, care solicită consacrarea pretoriană a unui acces liber și gratuit la standardele armonizate prin intermediul mecanismului instituit prin Regulamentul nr. 1049/2001, fără a contesta totuși sistemul european de standardizare. Astfel, Regulamentul nr. 1025/2012, pe de o parte, prevede în mod expres, după cum s-a amintit la punctul 53 de mai sus, un regim de publicare limitat doar la referințele standardelor armonizate și, pe de altă parte, permite, așa cum s-a arătat la punctul 19 de mai sus, accesul cu plată la standardele respective pentru persoanele care doresc să beneficieze de prezumția de conformitate care le este asociată.

104 În această privință trebuie arătat că, în decizia de confirmare, Comisia a considerat că niciun interes public superior nu justifica divulgarea standardelor armonizate solicitate în temeiul articolului 4 alineatul (2) ultima teză din Regulamentul nr. 1049/2001. Potrivit Comisiei, Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821), invocată de reclamante în susținerea tezei lor referitoare la existența interesului public superior de a asigura accesibilitatea dreptului, nu creează o obligație de publicare proactivă a standardelor armonizate în Jurnalul Oficial și nici nu stabilește în mod automat un interes public superior care să justifice divulgarea lor.

105 Această apreciere a Comisiei nu este afectată de nicio eroare.

106 Într-adevăr, teza reclamantelor se întemeiază pe consecințele pe care le deduc ele însele din calificarea standardelor armonizate ca „dreptul Uniunii” efectuată de Curte în Hotărârea din 27 octombrie 2016, James Elliott Construction (C-613/14, EU:C:2016:821). Astfel, ele susțin în esență că apartenența standardelor armonizate la dreptul Uniunii „ar conduce la imperativul constituțional de a acorda accesul liber la acestea”.

107 Or, pe lângă faptul că reclamantele nu indică sursa exactă a unui „principiu de natură constituțională” care ar impune accesul liber și gratuit la standardele armonizate, ele nu justifică în niciun mod motivul pentru care acestea ar trebui să fie supuse imperativului de publicitate și de accesibilitate atașat unei „legi”, întrucât aceste standarde nu sunt de aplicare obligatorie, produc efectele juridice care le sunt atribuite numai față de persoanele interesate și pot fi consultate în mod gratuit în anumite biblioteci ale statelor membre.

108 Primul aspect al celui de al doilea motiv trebuie, așadar, respins.

c) Cu privire la al doilea aspect, întemeiat pe o eroare de drept referitoare la existența unui interes public superior ca urmare a obligației de transparență în domeniul mediului

109 Reclamantele susțin, în primul rând, că standardele armonizate solicitate conțin informații despre mediu care ar genera un interes public superior care justifică divulgarea lor, în conformitate cu articolul 5 alineatul (3) litera (b) din Convenția privind accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu, aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2005/370/CE a Consiliului din 17 februarie 2005 (JO 2005, L 124, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 14, p. 201, denumită în continuare „Convenția de la Aarhus”), astfel cum a fost pus în aplicare prin articolul 4 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1367/2006. În al doilea rând, ele privesc emisii în mediu și, prin urmare, divulgarea lor ar prezenta un interes public superior, în sensul articolului 6 alineatul (1) din același regulament.

110 Comisia, susținută de intervenientе, respinge argumentația reclamantelor.

111 În această privință trebuie remarcat că, la fel ca Regulamentul nr. 1049/2001, Regulamentul nr. 1367/2006 are drept obiect, așa cum se prevede la articolul 1 din acesta, să garanteze punerea la dispoziție și difuzarea sistematică cât mai largi posibil a informațiilor despre mediu deținute de instituțiile și organismele Uniunii.

112 Pentru a examina argumentația reclamantelor referitoare la existența unui interes public superior ca urmare a obligației de transparență în domeniul mediului, trebuie să se verifice – presupunând că standardele armonizate solicitate conțin informații despre mediu – dacă acest lucru ar fi fost suficient pentru a se concluziona că exista un interes public superior pentru divulgarea lor. În continuare, va trebui, dacă este cazul, să se analizeze aspectul dacă standardele armonizate menționate se referă la emisii în mediu, astfel încât să se considere, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1367/2006, că divulgarea lor ar putea prezenta un interes public superior.

1) Cu privire la existența unui interes public superior în cazul unor cereri de informații despre mediu

113 Reclamantele susțin în esență că, în temeiul dispozițiilor articolului 5 alineatul (3) litera (b) din Convenția de la Aarhus, astfel cum au fost puse în aplicare prin articolul 4 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1367/2006, Comisia avea obligația să difuzeze activ standardele armonizate solicitate.

114 În această privință trebuie constatat că atât articolul 5 alineatul (3) litera (b) din Convenția de la Aarhus, cât și articolul 4 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1367/2006 reglementează obligația de difuzare în mod activ a informațiilor despre mediu, fără a stabili un „interes public superior” în această privință.

115 Astfel, asemenea Comisiei, trebuie subliniat că articolul 6 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 1367/2006 este singura dispoziție a acestui regulament care conține o referire clară și specifică la un „interes public superior” și că aceasta privește numai situațiile în care informațiile solicitate se referă la emisii în mediu.

116 În plus, articolul 6 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 1367/2006 nu se referă decât la un „interes public” pentru comunicare, iar nu la un interes public „superior”, în sensul articolului 4 alineatul (2) *in fine* din Regulamentul nr. 1049/2001. Din articolul 6 alineatul (1) a doua teză din Regulamentul nr. 1367/2006 nu decurge deci că divulgarea informațiilor privind mediul prezintă întotdeauna un interes public superior (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 23 septembrie 2015, ClientEarth și International Chemical Secretariat/ECHA, T-245/11, EU:T:2015:675, punctul 189).

117 Din considerațiile care precedă rezultă că un interes public superior pentru divulgarea standardelor armonizate solicitate nu decurge din simplul fapt, presupunând că este dovedit, că acestea conțin informații despre mediu.

118 În orice caz, după cum reiese din articolul 5 alineatul (3) litera (b) din Convenția de la Aarhus, astfel cum a fost pus în aplicare prin articolul 4 alineatul (2) litera (a) din Regulamentul nr. 1367/2006, obligația de difuzare activă a informațiilor despre mediu se circumscrie textului legislației Uniunii privind mediul sau în legătură cu aceasta, precum și politicilor, planurilor și programelor pentru mediu. Or, deși fac parte din dreptul Uniunii, standardele armonizate solicitate nu intră totuși sub incidența legislației Uniunii, care este strict încadrată de tratate și

care este de competența exclusivă doar a instituțiilor Uniunii care au competențe în această privință. În consecință, teza reclamantelor potrivit căreia Comisia avea obligația să difuzeze în mod activ standardele armonizate solicitate se întemeiază pe premisa eronată potrivit căreia standardele armonizate menționate ar intra în categoria „legislației Uniunii privind mediul sau în legătură cu aceasta”.

119 Pe de altă parte, atât Convenția de la Aarhus, cât și Regulamentul nr. 1367/2006 prevăd accesul publicului la informații cu privire la mediu fie la cerere, fie în cadrul unei difuzări active din partea autorităților și a instituțiilor vizate. Or, în măsura în care autoritățile și instituțiile pot refuza o cerere de acces la informații atunci când aceasta face parte din domeniul de aplicare al unor excepții, trebuie să se considere că ele nu sunt obligate nici să difuzeze activ informațiile respective. Astfel, în caz contrar, excepțiile în cauză ar fi lipsite de orice efect util, ceea ce este vădit incompatibil cu spiritul și cu litera Convenției de la Aarhus și ale regulamentului menționat (a se vedea în acest sens și prin analogie Hotărârea din 13 septembrie 2013, ClientEarth/Comisia, T-111/11, EU:T:2013:482, punctul 128).

2) Cu privire la existența unor informații care se referă la emisii în mediu în sensul articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1367/2006

120 Reiese în esență din articolul 1 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 1367/2006 coroborat cu articolul 2 alineatul (1) litera (d) din acest regulament că obiectul acestuia din urmă este de a garanta dreptul de acces la informațiile privind factori precum emisiile, care afectează sau pot afecta elementele mediului menționate la articolul 2 alineatul (1) litera (d) punctul (i) din același regulament, în special aerul, apa și solul.

121 În această privință, articolul 6 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 1367/2006 prevede o prezumție legală potrivit căreia se consideră că există un interes public superior pentru comunicarea „informații[lor] [care] se referă la emisii în mediu”, cu excepția celor legate de anchete, în raport cu interesul întemeiat pe protecția intereselor comerciale ale unei anume persoane fizice sau juridice, astfel încât protecția intereselor comerciale menționate nu poate fi opusă comunicării acestor informații. Prin stabilirea unei asemenea prezumții, articolul respectiv nu face decât să permită o punere în aplicare concretă a principiului accesului cât mai larg posibil la informațiile deținute de instituțiile și organismele Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 noiembrie 2016, Comisia/Stichting Greenpeace Nederland și PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punctul 54).

122 Din modul de redactare a articolului 6 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 1367/2006 reiese însă că această dispoziție vizează informațiile care „se referă la emisii în mediu”, mai precis cele care privesc sau care sunt referitoare la astfel de emisii, iar nu informațiile care prezintă o legătură directă sau indirectă cu emisiile în mediu. Această interpretare este confirmată de articolul 4 alineatul (4) primul paragraf litera (d) din Convenția de la Aarhus, care face referire la „informațiile privind emisiile poluante” (Hotărârea din 23 noiembrie 2016, Comisia/Stichting Greenpeace Nederland și PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punctul 78).

123 Din perspectiva obiectivului urmărit prin articolul 6 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 1367/2006, de a garanta un acces de principiu la „informațiile [care] se referă la emisii în mediu”, această noțiune trebuie să fie înțeleasă ca incluzând printre altele datele care permit publicului să cunoască ce se evacuează în mod efectiv în mediu sau chiar ce se va evacua în mod previzibil în condiții normale sau realiste de utilizare a produsului sau a substanței în cauză, corespunzătoare celor pentru care este acordată autorizația de introducere pe piață a acestui

produs sau a acestei substanțe și care predomină în zona în care produsul sau substanța respectivă este destinată să fie utilizată. Așadar, această noțiune trebuie să fie interpretată în sensul că acoperă printre altele indicațiile referitoare la natura, la componența, la cantitatea, la data și la locul emisiilor efective sau previzibile, în asemenea condiții, ale produsului sau ale substanței menționate (Hotărârea din 23 noiembrie 2016, Comisia/Stichting Greenpeace Nederland și PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punctul 79).

124 Totodată, este necesară includerea în noțiunea de „informații [care] se referă la emisii în mediu” a informațiilor care permit publicului să verifice dacă evaluarea emisiilor efective sau previzibile, pe baza căreia autoritatea competentă a autorizat produsul sau substanța în cauză, este corectă, precum și a datelor referitoare la incidențele acestor emisii asupra mediului. Într-adevăr, din considerentul (2) al Regulamentului nr. 1367/2006 reiese în esență că accesul la informații privind mediul, garantat de acest regulament, urmărește printre altele să favorizeze o participare mai eficientă a publicului la luarea deciziilor, sporind astfel responsabilizarea instanțelor competente în cadrul luării deciziilor, contribuind la creșterea gradului de conștientizare a publicului și a sprijinului acestuia pentru deciziile adoptate. Or, pentru a se putea asigura că deciziile luate de autoritățile competente în materie de protecție a mediului sunt întemeiate și pentru a putea participa la luarea deciziilor în materie de protecție a mediului, publicul trebuie să aibă acces la informațiile care îi permit să verifice dacă emisiile au fost corect evaluate și acestuia trebuie să i se dea posibilitatea de a înțelege în mod rezonabil modul în care mediul riscă să fie afectat de emisiile menționate (Hotărârea din 23 noiembrie 2016, Comisia/Stichting Greenpeace Nederland și PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punctul 80).

125 În schimb, deși nu este necesar să se rețină o interpretare restrictivă a noțiunii de „informații [care] se referă la emisii în mediu”, această noțiune nu poate include totuși orice informație care prezintă o oarecare legătură, fie și directă, cu emisiile în mediu. Astfel, dacă noțiunea menționată ar fi interpretată în sensul că acoperă atari informații, ea ar epuiza în mare parte noțiunea de „informații privind mediul” în sensul articolului 2 alineatul (1) litera (d) din Regulamentul nr. 1367/2006. O interpretare în acest sens ar lipsi, așadar, de orice efect util posibilitatea instituțiilor, prevăzută la articolul 4 alineatul (2) prima liniuță din Regulamentul nr. 1049/2001, de a refuza divulgarea informațiilor privind mediul pentru motivul, printre altele, că o asemenea divulgare ar aduce atingere protecției intereselor comerciale ale unei anume persoane fizice sau juridice și ar periclita echilibrul pe care legiuitorul Uniunii a intenționat să îl asigure între obiectivul de transparență și protecția acestor interese. Ea ar aduce totodată o atingere disproporționată protecției secretului profesional, garantată prin articolul 339 TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 noiembrie 2016, Comisia/Stichting Greenpeace Nederland și PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punctul 81).

126 În plus, deși noțiunea de „informații [care] se referă la emisii în mediu”, în sensul articolului 6 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 1367/2006, nu poate fi limitată doar la informațiile privind emisiile efectiv eliberate în mediu, aceasta nu include totuși informațiile referitoare la emisii ipotetice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 noiembrie 2016, Comisia/Stichting Greenpeace Nederland și PAN Europe, C-673/13 P, EU:C:2016:889, punctul 72 și jurisprudența citată și punctul 73).

127 În speță, potrivit Comisiei, care nu este contrazisă de reclamante cu privire la acest aspect, standardele armonizate solicitate nu fac decât să descrie teste și metode concepute pentru a îndeplini cerințele de securitate înainte de introducerea pe piață a anumitor produse. Or, acestea nu conțin nicio informație care să aibă sau care să poată avea efecte asupra elementelor de mediu

menționate la articolul 2 alineatul (1) litera (d) punctul (i) din Regulamentul nr. 1367/2006, ci includ informații cu privire la cele mai bune mijloace de a face jucăriile mai sigure și de a preveni anumite efecte ale nichelului atunci când intră în contact prelungit cu pielea.

128 Astfel cum susține în mod întemeiat Comisia, simplul fapt că standardele armonizate solicitate se referă parțial la substanțe și că acestea conțin anumite informații referitoare la valorile maxime ale amestecurilor și ale substanțelor chimice nu stabilește în mod cert o legătură suficientă cu emisiile efective sau previzibile, în sensul jurisprudenței menționate la punctele 123 și 124 de mai sus.

129 Rezultă din cele ce precedă că standardele armonizate solicitate nu se circumscriu sferei „informațiilor [care] se referă la emisii în mediu”, pentru ca acestea să poată beneficia de aplicarea prezumției prevăzute la articolul 6 alineatul (1) prima teză din Regulamentul nr. 1367/2006.

130 Al doilea aspect al celui de al doilea motiv trebuie, așadar, respins și, prin urmare, motivul menționat în totalitate, precum și acțiunea.

IV. Cu privire la cheltuielile de judecată

131 Potrivit articolului 134 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.

132 În speță, întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata propriilor cheltuieli de judecată, precum și a cheltuielilor de judecată efectuate de Comisie, conform concluziilor acesteia din urmă.

133 În sfârșit, potrivit articolului 138 alineatul (3) din Regulamentul de procedură, Tribunalul poate decide ca un intervenient, altul decât cei menționați la alineatele (1) și (2) ale acestui articol, să suporte propriile cheltuieli de judecată. În speță, CEN, UNE, ASRO, AFNOR, ASI, BSI, NBN, DS, DIN, NEN, SNV, SN, SFS, SIS și ISS suportă propriile cheltuieli de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a cincea extinsă)

declară și hotărăște:

1) **Respinge acțiunea.**

2) **Public.Resource.Org, Inc. și Right to Know CLG suportă propriile cheltuieli de judecată, precum și cheltuielile de judecată efectuate de Comisia Europeană.**

3) **Comitetul European de Standardizare (CEN), Asociación Española de Normalización (UNE), Asociația de Standardizare din România (ASRO), Association française de normalisation (AFNOR), Austrian Standards International (ASI), British Standards Institution (BSI), Bureau de normalisation/Bureau voor Normalisatie (NBN), Dansk Standard (DS), Deutsches Institut für Normung eV (DIN), Koninklijk Nederlands**

Normalisatie Instituut (NEN), Schweizerische Normen-Vereinigung (SNV), Standard Norge (SN), Suomen Standardisoimisliitto ry (SFS), Svenska institutet för standarder (SIS) și Institut za standardizaciju Srbije (ISS) suportă propriile cheltuieli de judecată.

Papasavvas Spielmann Öberg

Spineanu-Matei Norkus

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 14 iulie 2021.

Semnături